

Міністерство освіти і науки України

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії
Відокремленого структурного підрозділу
«Фаховий коледж Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича»



Олександр СОБЧУК

03

2021 р.

ПРОГРАМА

вступних випробувань із дисципліни **«Історія України»**
для абітурієнтів Відокремленого структурного підрозділу
«Фаховий коледж Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича»

Вступні випробування з курсу «Історія України» у Відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» проводяться з абітурієнтами, які вступають на спеціальності, де передбачене вступне випробування з історії України згідно з Правилами прийому до ВСП «Фаховий Коледж ЧНУ». Для успішного проходження вступних випробувань абітурієнт повинен володіти ґрунтовними знаннями шкільної програми з курсу «Історія України».

У запропонованій програмі стисло наведено зміст розділів шкільної програми, де вказано основний понятійний апарат, яким повинен володіти абітурієнт та визначено перелік основних тестових завдань, які виносяться на вступні випробування. Така програма повинна допомогти абітурієнту систематизувати свої знання та зорієнтуватись в питаннях, які будуть входити до тестових завдань.

ТЕМА I. **ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ РУСІ-УКРАЇНИ**

Основний зміст: Розселення слов'янських племен на території України. Господарство та суспільство слов'ян. Сусіди східних слов'ян. Утворення Русі-України. Київські князі (Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав).

Абітурієнт повинен знати: час утворення Київської держави (Русі-України), дати перших русько-візантійських договорів, повстання древлян проти князя Ігоря; території розселення слов'янських племен на теренах України, напрямки походів перших київських князів.

Абітурієнт повинен розуміти: основні версії походження назви «Русь» («Русь-Україна»); передумови утворення держави у слов'ян, які жили на теренах України; роль міста Києва в утворенні Русі; поняття «Русь» («Русь-Україна»), «князь», «дружина», «полюддя», «данина», «печеніги», «язичництво»; історичний портрет особистості як опис, що включає перелік ключових рис зовнішності й характеру, особисту оцінку вдачі особи та думку про неї сучасників, характеристику публічної (політичної, наукової, громадської та ін.) діяльності особи, ставлення сучасників і власне ставлення до цієї діяльності та її результатів.

Абітурієнт повинен вміти: розмістити в хронологічній послідовності відомості про утворення Київської держави (Русі-України), правління перших князів (Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава), їхні походи/реформи; показати на карті території розселення слов'янських племен на теренах України, напрямки походів київських князів IX–X ст.; охарактеризувати спосіб життя (господарство, побут, організацію суспільства і влади, світосприйняття) слов'ян, які жили на теренах України; визначити напрямки внутрішньої й зовнішньої політики перших князів; визначити внесок у розбудову Київської держави її правителів Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги і Святослава; укласти історичний портрет руського князя.

ТЕМА II. **КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА (РУСЬ-УКРАЇНА)**

наприкінці X – у першій половині XI ст.

Основний зміст: Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого. Впровадження християнства. Київська держава (Русь-Україна) за Ярослава Мудрого. «Руська правда». Суспільний устрій. Влада князя. Повсякденне життя. Господарство. Міста. Ремесла. Торгівля. Культура.

Абітурієнт повинен знати: роки правління князів Володимира Великого та Ярослава Мудрого, дати впровадження християнства як державної релігії, розгрому печенігів під Києвом, час зведення Софійського собору, укладення «Руської правди»; територію Київської держави (Русі-України) за часів правління Володимира Великого та Ярослава Мудрого.

Абітурієнт повинен розуміти: суспільну роль різних верств населення Київської держави (Русі-України); Русь часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого як середньовічну централізовану монархію – імперію; історичне значення впровадження християнства як державної релігії Київської держави (Русі-України), кодифікації звичаєвого права (укладення «Руської правди»); місце Русі-України серед європейських держав після прийняття християнства; поняття «вотчина», «бояри», «шлюбна дипломатія», «собор», «ікона», «графіті», «мозаїка», «фреска», «митрополія», «книжкові мініатюри».

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності відомості про правління князів Володимира Великого та Ярослава Мудрого, хрещення Русі та розбудову Київської митрополії, боротьбу русичів з печенігами, кодифікацію руського звичаєвого права; показати на карті територію Київської держави (Русі-України) за правління Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого; охарактеризувати господарське та суспільне життя населення Русі в X–XI ст., правове становище різних верств, внутрішню та зовнішню політику Володимира Великого та Ярослава Мудрого, порівняти її (за напрямками) з політикою перших київських князів; визначити причини впровадження християнства як державної релігії Київської держави (Русі-України); зіставити політичний устрій і соціальний розвиток руського та західноєвропейських суспільств в XI ст.; розпізнавати пам'ятки архітектури з часів Київської держави (Русі-України).

ТЕМА III. **КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА**

у другій половині XI – першій половині XIII ст.

Основний зміст: Передумови політичного дроблення Київської держави. Любецький з'їзд князів. Правління Володимира Мономаха. Київське, Переяславське та Чернігівське князівства в середині XII – першій половині XIII ст. Політичне і соціально-економічне життя (оглядово). Галицьке і Волинське князівства в другій половині XII ст. Ярослав Осмомисл. Культура Русі-України в другій половині XI –

першій половині XIII ст. Кочові народи степів України X–XIII ст. Крим у складі Візантійської імперії.

Абітурієнт повинен знати: дату Любецького з'їзду князів, період правління Володимира Мономаха, дату першої писемної згадки назви «Україна»; території князівств у період роздробленості Київської держави (Русі-України) та половецьких земель.

Абітурієнт повинен розуміти: передумови політичної децентралізації (дроблення) Київської держави; період правління наступників Ярослава Мудрого (Мономаховичів, Ігоревичів, Ростиславовичів та ін.) як час політичної децентралізації (дроблення) Русі, перетворення її у федеративну монархію; існування відмінностей між елітарною (княжо-дружинною) культурою Русі, яка тяжіла до цілісності, та народною культурою, яка була просякнута старими, племінними відмінностями.

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності відомості про політичне дроблення Київської держави; показати на карті території князівств періоду роздробленості Київської держави (Русі-України), половецькі землі; визначити особливості політичного і соціально-економічного життя Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського, Волинського та Галицького князівств у XII – першій третині XIII ст.; охарактеризувати господарську та політичну культуру Русі в XII – першій половині XIII ст., розвиток церкви і мистецтв у цей період; встановити історичне значення Любецького з'їзду князів; укласти історичний портрет руського князя.

ТЕМА IV. *КОРОЛІВСТВО РУСЬКЕ (ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА)*

Основний зміст: Утворення Галицько-Волинської держави. Походи монголів на Русь. Підпорядкування руських князівств Монгольській імперії (Золотій Орді). Король Данило – будівничий Галицько-Волинської держави. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича та її розпад. Культура Галицько-Волинської держави XIII – першої половини XIV ст.

Абітурієнт повинен знати: дату утворення Галицько-Волинської держави, битви на річці Калці, час монгольської навали на Русь, дату коронування Данила Романовича; території Галицько-Волинської держави та сусідніх держав, напрямки походів монголів на Русь.

Абітурієнт повинен розуміти: особливості підпорядкування окремих руських князівств Монгольській імперії (Золотій Орді); передумови посилення західноєвропейських культурних впливів на теренах Королівства Руського; поняття «ярлик», «баскак», «берестяна грамота»; особливості політичного устрою, господарського розвитку і культури русько-українського суспільства як визначальні умови збереження його самобутності під час монгольського завоювання.

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності відомості

про об'єднання Волинського і Галицького князівства в єдину державу; походи монголів на землі Русі, розбудову Галицько-Волинської держави; показати на карті територію Королівства Руського, території держав – сусідів Королівства Руського, напрямки монгольських походів на Русь у 1239–1242 рр.; охарактеризувати внутрішню та зовнішню політику короля Данила; встановити історичне значення коронації Данила Галицького, причини розпаду Галицько-Волинської держави; укласти і представити історичний портрет одного з правителів Галицько-Волинської держави.

ТЕМА V. РУСЬКІ УДІЛЬНІ КНЯЗІВСТВА У СКЛАДІ СУСІДНІХ ДЕРЖАВ. КРИМСЬКЕ ХАНСТВО

Основний зміст: Інкorporація руських удільних князівств до складу Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, інших держав. Кревська унія 1385 р. і українські території. Опір руських князів політиці централізації та його наслідки. Держава Феодоро в Криму. Утворення Кримського ханства. Гіреї. Суспільний устрій та культура ханства. Суспільне і церковне життя на теренах України в XIV–XV ст. Сільське господарство. Ремесла і торгівля. Міста, магдебурзьке право. Пам'ятки середньовічної культури XIV–XV ст. Костянтин Острозький. Юрій Дрогобич.

Абітурієнт повинен знати: час входження українських земель до складу різних держав, утворення Кримського ханства і його підпорядкування Османській імперії, дату Кревської унії; територію русько-українських земель у складі різних держав.

Абітурієнт повинен розуміти: інкорпорацію (включення) руських князівств до складу сусідніх держав як обмеження владних повноважень місцевих правителів; наслідки ліквідації удільних князівств для українського суспільства; причини утворення незалежного Кримського ханства і встановлення над ним протекторату Османської імперії; роль у житті давньоукраїнського суспільства різних соціальних верств і етнічних груп; європейський характер культури русько-українського суспільства княжої доби; поняття «унія», «шляхта», «магнат», «султан», «магдебурзьке право».

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності відомості про входження руських князівств до складу сусідніх держав, опір руських князів політиці централізації, утворення Кримського ханства і його підпорядкування Османській імперії; показати на карті територію українських удільних князівств у складі сусідніх держав; територію Кримського ханства; місця подій, що визначали процес інкорпорації князівств південно-західної Русі в XIV–XV ст. до складу сусідніх держав; визначити особливості господарського і культурного розвитку, зокрема розвитку міст на магдебурзькому праві; організації суспільства та влади в українських князівствах, що входили до складу Литовсько-Руської держави /

Королівства Польського; охарактеризувати господарство, політичний устрій та культуру Кримського ханства, повсякденне життя його населення (знаті й простолюдинів / кочовиків і осілого люду); визначити причини та наслідки Кревської унії для української спільноти; укласти історичний портрет русько-українського діяча XIV–XV ст.

ТЕМА VI. *УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ* (*XVI – перша половина XVII ст.*)

Основний зміст: Статус українських земель у складі Королівства Польського, Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, Священної Римської та Османської імперій, Московського царства в першій половині XVI ст. Люблінська унія 1569 р. та її вплив на українське суспільство. Соціальна структура суспільства в Україні XVI ст. (магнати, шляхта, духовенство, містяни, селяни). Литовські статuti. Економічне життя села і міста: фільварки, цехи. Торгівля. Сільське та міське самоврядування. Криза православної церкви в XVI ст. Реформаційний та контрреформаційний рухи в Україні. Пересопницьке Євангеліє. Книговидавання. Полемічна література. Православні братства. Василь-Костянтин Острозький. Церковні собори в Бересті 1596 р. Розкол православної церкви. Утворення унійної (греко-католицької) церкви. Боротьба за відновлення православної ієрархії. Реформи митрополита Петра Могили. Культурно-освітнє життя. Єзуїтські колегії, Острозька академія, братські школи. Київська (Києво-Могилянська) колегія. Містобудування, архітектура, образотворче мистецтво XVI – першої половини XVII ст.

Абітурієнт повинен знати: дати укладення Пересопницького Євангелія, Литовських статутів, Берестейської церковної унії, утворення Київської (Києво-Могилянської) колегії, відновлення православної ієрархії, підписання «Пунктів для заспокоєння руського народу»; адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої.

Абітурієнт повинен розуміти: наслідки укладення Люблінської унії для українського суспільства; роль фільваркового господарства в соціально-економічному житті Європи й України; вплив Реформації і Контрреформації на суспільне життя українців у Речі Посполитій; історичне значення розвитку книговидавання та шкільництва на теренах України; поняття «фільварок», «оренда», «рента», «панщина», «унійна (греко-католицька) церква», «полемічна література», «церковні братства», «слов'яно-греко-латинська школа», «колегія», «академія», «вертеп», «гравюра».

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності відомості про характерні для XVI і першої половини XVII ст. процеси соціально-економічного, політичного та культурного життя на теренах України; показати на карті територіальний розподіл України на початок XVI ст. і зміни, що відбулися внаслідок

Люблінської унії; обґрунтувати власні судження про діячів церкви і культури XVI – першої половини XVII ст.; охарактеризувати господарське, політичне та релігійне життя на українських землях у XVI – першій половини XVII ст.; розкрити цілі та напрямки діяльності православних братств; визначити причини і наслідки поширення на теренах України фільваркового господарства, розгортання діяльності православних братств, укладення Берестейської унії, утворення Острозької та Київської колегій (академій); розпізнавати пам'ятки архітектури, зведені на теренах України в стилі ренесанс.

ТЕМА VII. *СТАНОВЛЕННЯ КОЗАЦТВА* ***(XVI – перша половина XVII ст.)***

Основний зміст: Походження українського козацтва. Козацькі зимівники та поселення. Перші Січі. Дмитро Вишневецький. Запорозька Січ – козацька республіка. Реєстрове козацтво. Становлення козацького стану. Козацькі повстання кінця XVI ст. Походи козаків першої чверті XVII ст. Петро Конашевич-Сагайдачний. Військо Запорозьке і Хотинська війна. Козацько-селянські повстання 20–30-х років XVII ст. «Ординація Війська Запорозького».

Абітурієнт повинен знати: дати заснування першої Запорозької Січі, час виникнення реєстрового козацького війська та чинності «Ординації Війська Запорозького»; напрямки походів козаків першої чверті XVII ст.

Абітурієнт повинен розуміти: передумови і розвиток козацтва до окремого соціального стану; затвердження урядом Речі Посполитої реєстрового війська в 70-х роках XVI ст. як початок визнання козацтва новим соціальним станом; місце козацтва в захисті національних інтересів українського суспільства наприкінці XVI – у першій половині XVII ст.; причини козацьких воєн (повстань); поняття «козак», «зимівник», «Запорозька Січ», «кіш», «кошовий отаман», «козацька рада», «козацькі клейноди», «реєстрове козацтво», «низове козацтво», «курінь», «покозачення».

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності відомості про формування козацтва як окремого соціального стану; показати на карті об'єкти, наявність яких свідчить про формування козацького стану; охарактеризувати військово-політичну організацію козацтва; описати традиції, звичаї й побут козаків, історико-культурні пам'ятки доби; визначити причини та наслідки: виникнення козацтва і Січей, активності козацтва в морських і суходільних походах у Кримське ханство, Османську імперію, Московське царство; козацько-селянських повстань 1590-х і 1620–1630-х років; обґрунтувати власні судження про Дмитра Вишневецького, Северина Наливайка, Петра Конашевича-Сагайдачного.

ТЕМА VIII. *НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ середини XVII ст.*

Основний зміст: Передумови Національно-визвольної війни. Богдан Хмельницький. Козацько-кримський союз. Події 1648–1649 рр. Зборівський договір. Події 1650–1651 рр. Битва під Берестечком і Білоцерківський договір. Іван Богун. Битва під Батогом. Молдавські походи. Облога Жванця. Українська козацька держава – Військо Запорозьке. Адміністративно-територіальний устрій. Соціально-економічні реформи. Зовнішня політика: у пошуку союзників. Українсько-московський договір 1654 р. Воєнно-політичні події 1654–1655 рр. Віленське перемир'я. Українсько-шведсько-трансильванський союз.

Абітурієнт повинен знати: хронологічні межі національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького; дати укладення Зборівської угоди та «Березневих статей»; устрій Війська Запорозького – української козацької держави.

Абітурієнт повинен розуміти: Хмельниччину як національно-визвольну, соціальну та релігійну війну; Військо Запорозьке як незалежну станову (козацько-гетьманську) військову державу (що не мала міжнародного юридичного визнання); особливості здійснення владних повноважень Богданом Хмельницьким; поняття «Гетьманщина», «Генеральна рада», «гетьман», «генеральна старшина», «універсал», «полк», «сотня».

Абітурієнт повинен вміти: розмістити в хронологічній послідовності битви і походи Національно-визвольної війни, рішення про політичні союзи та угоди Війська Запорозького з іншими державами; показати на карті кордони Української козацької держави, основні напрямки походів і місця битв Національно-визвольної війни; розповісти про перебіг Національно-визвольної війни; зіставити умови Зборівського і Білоцерківського договорів, «Березневих статей»; визначити причини та наслідки Національно-визвольної війни українського народу, укладення українсько-московського договору 1654 р., утворення українсько-шведсько-трансильванського союзу; охарактеризувати устрій Війська Запорозького – української козацької держави; проаналізувати відносини Війська Запорозького з державами-сусідами; обґрунтувати власні судження про державотворчу та військово-політичну діяльність Богдана Хмельницького, його сподвижників.

ТЕМА IX. *КОЗАЦЬКА УКРАЇНА наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII ст.*

Основний зміст: Іван Виговський. Гадяцька угода. Україно-московська війна. Конотопська битва. Початок Руїни. Юрій Хмельницький. Розкол Гетьманської держави. Павло Тетеря та Іван Брюховецький. Андрусівське перемир'я. Петро Дорошенко. Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини. Дем'ян Многогрішний. Іван Самойлович. Чигиринські походи. Бахчисарайський мир.

«Вічний мир». Правобережне козацтво в останній чверті XVII ст. Заселення і розвиток Слобідської України. Слобідські козацькі полки. Запорозьке козацтво. Іван Сірко. Гетьманщина в часи Івана Мазепи. Пилип Орлик і його Конституція. Ліквідація козацтва на Правобережній Україні. Церковне життя. Освіта. Архітектура. Образотворче мистецтво.

Абітурієнт повинен знати: дати укладення Гадяцької угоди, Корсунського договору і «Вічного миру», Карловицького мирного договору, проведення «Чорної ради» під Ніжином, укладення угоди між Іваном Мазепою і Карлом XII, Конституції Пилипа Орлика; етапи заселення українцями й адміністративний устрій Слобідської України.

Абітурієнт повинен розуміти: Гетьманщину другої половини XVII – початку XVIII ст. як місце змагань за зміцнення інститутів держави і збереження державного суверенітету; поняття «Руїна», «Чорна рада», «козацьке бароко».

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності відомості про змагання українців за зміцнення інститутів держави і збереження державного суверенітету в період «Руїни» і гетьманування Івана Мазепи, а також про міждержавні угоди, що стосуються України; простежити на основі карти хід боротьби за утвердження козацького устрою та державного суверенітету на теренах України; охарактеризувати адміністративно-територіальний устрій, господарське та повсякденне життя Гетьманщини, Слобожанщини і Запорозжя (Війська Запорозького Низового); проаналізувати зміст і визначити сутність Гадяцької угоди, політики Російської держави («Договірних статей») щодо українських земель, Конституції Пилипа Орлика; визначити причини і наслідки періоду «Руїни», військово-політичного виступу Івана Мазепи; обґрунтувати власні судження про діяльність козацьких гетьманів, кошових отаманів, діячів церкви та культури; розпізнати пам'ятки українського мистецтва в стилі бароко.

ТЕМА X. *УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ в 20-90-х роках XVIII ст.*

Основний зміст: Імперський наступ на автономію Гетьманщини. Павло Полуботок. Данило Апостол. Нова Січ. Кирило Розумовський. Ліквідація гетьманства і козацького устрою в Україні. Підкорення Кримського ханства. Колонізація Півдня України. Правобережна Україна. Гайдамаки. Коліївщина. Буковина, Східна Галичина, Закарпаття. Рух опришків. Поділи Речі Посполитої: зміни у становищі Правобережної України та західноукраїнських земель. Освіта і наука. Києво-Могилянська академія. Григорій Сковорода. Архітектура. Образотворче мистецтво. Музика.

Абітурієнт повинен знати: хронологічні межі існування Нової Січі; період розгортання гайдамацького й опришківського рухів; дати остаточної ліквідації гетьманства, козацького устрою і відновлення кріпосництва в Слобідській та

Лівобережній Україні, включення Галичини до складу Австрійської монархії та Правобережжя і Волині до складу Російської імперії.

Абітурієнт повинен розуміти: причини втрати українцями державності; внесок Києво-Могилянської академії в розвиток освіти; поняття «паланка», «гайдамаки», «Коліївщина», «опришки», «козацькі літописи».

Абітурієнт повинен вміти: розташувати в хронологічній послідовності події, що засвідчують наступ на українську державність з боку Російської імперії; показати на карті території утворень, що зберігали ознаки української державності (Гетьманщини, Нової Січі, Слобідської України), українські землі, які потрапили до складу Російської імперії та Австрійської монархії внаслідок російсько-турецьких воєн, поділів Речі Посполитої, ліквідації Кримського ханства; райони розгортання гайдамацького та опришківського рухів; охарактеризувати політику Російської й Австрійської імперій щодо українських земель; встановити причини і наслідки скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, приєднання Правобережжя, Поділля, Волині та Кримського ханства до Росії, гайдамацького руху на Правобережжі, опришківського руху на Підкарпатті; обґрунтувати власні судження про діяльність козацьких гетьманів і кошових отаманів, ватажків селянських виступів, діячів культури XVIII ст.; визначити особливості розвитку культури періоду козацького бароко.

ТЕМА XI. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Основний зміст: Політика Російської імперії щодо українських етнічних територій. Козацтво після ліквідації Запорозької Січі. Соціально-економічне становище. Села і міста. Торгівля. Чумацький промисел. Криза кріпосницької системи. Початок індустріальної революції. Нова модель соціально-економічного розвитку Півдня України. Порто-франко Одеси. Початок українського національного відродження. Нашадки козацької старшини: асимілятори і традиціоналісти. Формування сучасної української національної самосвідомості. Новгород-Сіверський автономістський гурток. Харківський осередок українського руху. Кирило-Мефодіївське братство. Польський національно-визвольний і російський опозиційний рухи на території України. Польське повстання 1830–1831 рр. і його наслідки для України. Соціальні рухи.

Абітурієнт повинен знати: дати входження українських територій до складу Російської імперії, назви і час існування козацьких формувань після ліквідації Запорозької Січі (Задунайська січ, Азовське козацьке військо, Чорноморське / Кубанське козацьке військо), час початку індустріальної революції в Україні, діяльності осередків національного та опозиційних рухів, Кирило-Мефодіївського братства; хронологічні межі найбільших соціальних виступів першої половини XIX

ст. (селянські виступи під проводом Устима Кармелюка на Поділлі, повстання військових поселенців на Харківщині, селянські рухи «Київська козаччина» і «Похід у Таврію за волею»).

Абітурієнт повинен розуміти: вплив індустріальної революції на розвиток міст, торгівлі, транспорту, соціальну структуру суспільства; роль Харківського і Київського університетів як центрів українського національного відродження; програмні положення та ідейні засади діяльності Кирило-Мефодіївського братства; роль загальноросійського і польського визвольних рухів в історії України; розбіжності в цілях українського, російського і польського рухів на території України; поняття «чумакування», «порто-франко», «індустріальна революція (промисловий переворот)».

Абітурієнт повинен вміти: показати на карті зміни української території наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст., місця діяльності політичних і національно-культурних організацій, території, охоплені соціальними протестами; охарактеризувати політичний і соціально-економічний стан українських земель, особливості першого етапу індустріальної революції, розгортання національного руху, діяльність Кирило-Мефодіївського братства; пояснити вплив індустріальної революції на соціально-економічний розвиток України, значення діяльності Кирило-Мефодіївського братства для національного руху; обґрунтувати судження про історичне значення діяльності Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша.

ТЕМА XII. *УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.*

Основний зміст: Політика Австрійської імперії щодо українських територій. Йосифінські реформи. Соціальні протести. Початок українського національного відродження. «Будителі» Закарпаття. Товариство галицьких греко-католицьких священиків. «Руська трійця». Європейська революція 1848–1849 рр. в українських регіонах Австрійської імперії. Соціальні рухи. Скасування панщини. Головна руська рада та її національна програма. Газета «Зоря Галицька». Перший досвід парламентської діяльності.

Абітурієнт повинен знати: дати входження українських територій (Галичини, Буковини) до Австрійської імперії; період діяльності «Руської трійці», хронологічні межі «Весни народів», соціальних виступів першої половини XIX ст. (рух опришків на Прикарпатті, виступи під проводом Лук'яна Кобилиці на Буковині).

Абітурієнт повинен розуміти: причини, які зумовили провідну роль греко-католицької церкви і духівництва в українському русі Галичини; ідейні засади діяльності гуртка «Руської трійці», Головної руської ради; історичне значення альманаху «Русалка Дністровая»; поняття «будителі», «Весна народів».

Абітурієнт повинен вміти: показати на карті Галичину, Буковину і Закарпаття у складі Австрійської імперії, місця діяльності громадсько-культурних організацій; охарактеризувати політичний і соціально-економічний стан українських регіонів у складі монархії Габсбургів, йосифінські реформи та їх вплив на західноукраїнське суспільство; визначити наслідки діяльності «Руської трійці», революції 1848–1849 рр., роль греко-католицького духовництва в житті західноукраїнського суспільства, особливості українського руху в Закарпатті та Буковині; обґрунтувати судження про історичне значення діяльності Маркіяна Шашкевича, Олександра Духновича.

ТЕМА XIII. ***ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇН кінця XVIII – першої половини XIX ст.***

Основний зміст: Повсякденне життя. Становище жінки. Умови розвитку культури. Освіта. Львівський університет. Відкриття університетів у Харкові та Києві. Поступ науки. Видатні вчені. Культурно-освітні товариства. Розвиток української літератури. Становлення сучасної української літературної мови. «Енеїда» Івана Котляревського. Тарас Шевченко і його «Кобзар». Творчість Пантелеймона Куліша і Миколи Гоголя. Музика, театр, образотворче мистецтво, архітектура.

Абітурієнт повинен знати: дати заснування університетів у Харкові та Києві, відновлення діяльності Львівського університету, виходу друком «Енеїди» Івана Котляревського, «Кобзаря» Тараса Шевченка.

Абітурієнт повинен розуміти: суперечності розвитку української культури під впливом модернізаційних процесів і політики Російської та Австрійської імперій; причинно-наслідковий зв'язок між модернізаційними процесами та змінами в житті й побуті людини; значення історичних пам'яток, фольклору й етнографії в дослідженні національних ознак українців і формуванні національної свідомості; пошук науково-історичних підвалин української самобутності як частину національного руху; поняття «класицизм», «романтизм», «національна ідея».

Абітурієнт повинен вміти: охарактеризувати розвиток освіти, науки й культури в Україні, формування нової української літератури та сучасної літературної мови; визначити особливості розвитку освіти, науки і культури, причини і наслідки культурних зрушень, особливості повсякденного життя; пояснити зумовленість культурних процесів потребами національного розвитку, суперечливі наслідки модернізаційних процесів для розвитку національної освіти і культури; узагальнити діяльність Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Миколи Гоголя, Василя Каразіна, Григорія Квітки-Основ'яненка, Петра Гулака-Артемовського, Євгена Гребінки, Михайла Максимовича, Михайла Остроградського; розпізнати й описати пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва, виконані під впливом художніх принципів класицизму і романтизму.

ТЕМА XIV. *УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ* *в другій половині XIX ст.*

Основний зміст: Українське питання в контексті міжнародних відносин. Східна (Кримська) війна 1853–1856 рр. Ліквідація кріпацтва та реформи 1860–1870-х років. Модернізація промисловості й сільського господарства. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля. Урбанізація. Будівельна лихоманка. Розвиток залізничного транспорту. Зміни в соціальній структурі суспільства. Формування інтелігенції й робітництва (пролетаріату). Родини українських підприємців. Громадівський рух 1860–1890-х рр. Київська громада. Хлопомани. Польське повстання 1863–1864 рр. та його наслідки для України. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства. Молоді громади. Валуєвський циркуляр і Емський указ. Володимир Антонович і Михайло Драгоманов. Братство тарасівців. Національне відродження кримських татар. Ісмаїл Гаспринський. Зародження робітничого і соціал-демократичного рухів.

Абітурієнт повинен знати: хронологічні межі Східної (Кримської) війни, дати скасування кріпацтва і панщини, будівництва першої залізниці Одеса–Балта, створення Київської громади, Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, Братства тарасівців, ухвалення Валуєвського циркуляру та Емського указу.

Абітурієнт повинен розуміти: особливості проведення «великих реформ» 1860–1870-х років в Україні; причинно-наслідковий зв'язок між аграрними реформами і розгортанням індустріальної революції, розвитком міст, залізничного будівництва, змінами в соціальній структурі населення, зародженням робітничого і соціал-демократичного рухів; роль інтелігенції в розвитку українського національного руху та осучасненні суспільства; вплив заборонних актів російської імперської влади (Валуєвського циркуляру, Емського указу) на динаміку розвитку українського руху; поняття «індустріалізація», «урбанізація», «інтелігенція», «громадівський рух», «земство».

Абітурієнт повинен вміти: охарактеризувати особливості соціально-економічних перетворень в Україні у пореформений період, погляди і діяльність громадівців 1860–1890-х років; визначити причини й наслідки селянської реформи 1861 р., особливості інституційного етапу в розвитку українського руху, значення громадівського руху; пояснити роль і місце України в господарському житті Російської імперії; охарактеризувати кримськотатарське національне відродження; обґрунтувати судження про історичне значення діяльності Володимира Антоновича, Михайла Драгоманова, Ісмаїла Гаспринського.

ТЕМА XV. *УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ* *в другій половині XIX ст.*

Основний зміст: Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. Селянська реформа в Австрійській імперії (1848 р.). Кооперативний рух. Трудова еміграція. Русофіли («москвофіли») і народовці («українофіли»). Товариство «Просвіта». Наукове товариство імені Шевченка. Народовська політика «нової ери». Розгортання руху народовців у 1880–1890-х роках у Галичині, Буковині й Закарпатті. Радикальний рух у Галичині. Іван Франко. Утворення політичних партій. Русько-українська радикальна партія, Українська національно-демократична партія. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні. Польський і єврейський рухи в Галичині.

Абітурієнт повинен знати: дати селянської реформи, утворення товариства «Просвіта», Товариства імені Шевченка, перших українських політичних партій.

Абітурієнт повинен розуміти: особливості політичного, соціально-економічного й культурного розвитку українських регіонів у складі Австро-Угорської монархії; поняття «русофіли/москвофіли», «народовці/українофіли», «радикали», «нова ера», «український П'ємонт».

Абітурієнт повинен вміти: показати на карті Галичину, Буковину, Закарпаття, основні місця діяльності науково-культурних і суспільно-політичних осередків регіону; охарактеризувати мету й діяльність товариства «Просвіта», Наукового товариства імені Шевченка; пояснити роль і місце українських регіонів у господарському житті Австро-Угорщини, причини виникнення радикального руху, причини і наслідки трудової еміграції; обґрунтувати різниці в цілях українського, польського та єврейського рухів в українських регіонах Австро-Угорщини; визначити напрями діяльності перших українських політичних партій у Галичині, мету і наслідки кооперативного руху; обґрунтувати судження про історичне діяльності Юрія Федьковича, Івана Франка, Юліана Романчука, Володимира й Олександра Барвінських, Юліана Бачинського.

ТЕМА XVI. *УКРАЇНА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ* *МОДЕРНІЗАЦІЇ*

Основний зміст: Особливості соціально-економічного розвитку. Індустріальна модернізація. Монополізація. Регіональна спеціалізація промисловості й сільського господарства. Кооперативний рух. Політизація та радикалізація українського національного руху. Створення і діяльність політичних партій, культурно-освітніх і військово-спортивних організацій. Проблеми консолідації української нації. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Наростання політичної напруженості. Події російської революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність

українських парламентських громад у I і II Державних думах. «Українське питання» в III і IV Державних думах. Товариство українських поступовців. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні. Аграрна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Український політичний і національно-культурний рух у 1907–1914 рр. Реформа виборчої системи в Австро-Угорщині. Посилення тиску з боку російської імперської влади на український рух. Прояви ксенофобії та шовінізму. «Справа Бейліса».

Абітурієнт повинен знати: дати створення основних українських політичних партій, подій російської революції 1905–1907 рр. (значущих для України), впровадження загального виборчого права в Австро-Угорській імперії, створення українських національно-культурних і військово-спортивних організацій, період проведення аграрної реформи Петра Столипіна.

Абітурієнт повинен вміти: тенденції й протиріччя соціально-економічного розвитку України початку XX ст., індустріальної модернізації, аграрної реформи Петра Столипіна, модернізації суспільно-політичного життя в Наддніпрянщині; вплив російської революції 1905–1907 рр. на активізацію українського руху в Російській імперії; значення австрійського конституційно-парламентського устрою для розвитку українського руху; поняття «страйк», «народне віче», «монополізація економіки», «кооперативний рух», «політизація національного руху», «ксенофобія».

Абітурієнт повинен розуміти: показати на карті українські території на початку XX ст., місця діяльності суспільно-політичних, національно-культурних організацій; охарактеризувати й проаналізувати особливості соціально-економічного розвитку українських земель, діяльність українських політичних партій та інших національних організацій, український національний рух у період російської революції 1905–1907 рр., боротьбу українців за реформу виборчої системи в Австро-Угорщині; пояснити причини і наслідки посилення тиску російської влади на український національний рух у 1907–1914 рр., результати діяльності українських парламентських громад у Державних думах; визначити передумови розвитку українського кооперативного руху і трудової еміграції селянства; обґрунтувати судження про історичне значення діяльності Євгена Чикаленка, Михайла Грушевського, Миколи Міхновського, Костя Левицького, Євгена Олесницького.

ТЕМА XVII. *ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ в середині XIX – на початку XX ст.*

Основний зміст: Вплив процесів модернізації на суспільне життя українців, зміни у світовідчутті людини. Урізноманітнення форм і напрямів освіти. Боротьба за створення українського університету у Львові. Церковне життя. Емансипація жінки. Наукові товариства. Видатні вчені. Особливості розвитку культурного життя. Література. Українська преса та видавництва. Український професійний театр.

Родина Тобілевичів. Музика. Українська романтична і реалістична школа живопису. Модерн у малярстві. Стилiзація й модерн в архiтектурi. Повсякденне життя. Змiни в мiській та сiльській забудовi. Опiка над здоров'ям i медичнi служби. Дозвiлля, розваги й задоволення культурних запитiв.

Абiтурiєнт повинен знати: дати створення унiверситетiв в Одесi й Чернiвцях, утворення Наукового товариства iменi Шевченка, обрання Андрея Шептицького митрополитом Греко-католицької церкви.

Абiтурiєнт повинен вmти: суперечливiсть умов розвитку української культури (залежність від національної політики імперій); розуміння прав людини і формування способів захисту людських свобод як важливі критерії історичного розвитку; роль науки й освіти в обґрунтуванні української національної iдеї, театру в розвитку українського руху; позитивне значення меценатства для розвитку української культури; роль церкви в суспільному житті українців; причини і наслідки змін, що відбулися у другій половині ХІХ і на початку ХХ ст. в освіті, науці, культурі, повсякденному житті; особливості розвитку культурного життя в різних регіонах України; поняття «емансипація», «реалізм», «український модерн», «меценат».

Абiтурiєнт повинен розуміти: показати на карті центри унiверситетської освіти, мiсця розташування основних культурно-освітніх закладiв i визначних пам'яток архiтектури й образотворчого мистецтва; охарактеризувати вплив модернізації на суспільно-культурне життя українців, змiни в світогляді людини і повсякденному житті; розпізнати й описати пам'ятки архiтектури й образотворчого мистецтва, створені під впливом художніх принципiв реалiзму i модернiзму; обґрунтувати судження про iсторичне значення діяльності Андрея Шептицького, Iвана Пулюя, Iллі Мечникова, Миколи Лисенка, Лесі Українки, Соломiї Крушельницької, Марії Заньковецької, Василя Ханенка.

**Критерії оцінювання знань
на вступному випробуванні з історії України (тестування)
при вступі до ВСП «Фаховий коледж ЧНУ» на спеціальність «Право»
за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра**

Застосовується система оцінювання вiдповiдей за шкалою вiд 100 до 200 балiв.

Завдання складається з 20 тестових завдань. На виконання тестових завдань видiляється 2 години.

За кожну правильну вiдповiдь на тестове питання ставиться 5 балiв, за неправильну вiдповiдь – 0 балiв. Підсумкова оцінка рiвна сумi набраних балiв.

Мiнiмальна кiлькiсть балiв для допуску до наступного вступного випробування (до участi в конкурсі на зарахування) становить 125 балiв.

Рекомендована літератур:

Основна:

1. Бойко О. Д. Історія України: Навчальний посібник. – 3-тє вид, виправл., доповн. – К.: Академвидав, 2010. – 688 с. (Серія «Альма-матер»)
2. Буштрук О. В. Історія України: Навч. посібник. 7-8 кл. – Харків: Країна мрій, 2003. – 248 с.
3. Власов В. Історія України: Підручник для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2005. – 280 с.
4. Власов В. Історія України: Підручник для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2005. – 256 с.
5. Гісем О. В., Мартинюк О. О., Трухан О. Ф. Історія України в таблицях. – Харків: Книжковий клуб, 2006. – 478 с.
6. Греченко В. А., Ярмиш О. Н. Історія України. Всесвітня історія XX – XXI століть. Довідник для абітурієнта. – Харків: Торсінг, 2003. – 336 с.
7. Гупан Н. М., Пометун О. І. Новітня історія України: 1914-1939: 10 кл.: Навч. посіб. – К.: А.С.К., 2003. – 352 с.
8. Гупан Н. М., Пометун О. І., Фрейман Г. О. Новітня історія України: 11 кл.: Навч. посіб. – К.: А.С.К., 2007. – 384 с.
9. Гусак С. В. Історія України. Всесвітня історія XX – XXI століть. Довідник старшокласника та абітурієнта. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – 368 с.
10. Довідник з історії України (А - Я): Посіб. для серед. загаль-ноосвіт. навч. закл. / Ред.: І. З. Підкова, Р. М. Шуста. – 2-е вид., доопрац. і доповн. – К.: Генеза, 2002. – 1135 с.
11. Земирова Т. Ю., Скирда І.М. Історія України: Схеми і таблиці. – Харків: ФОП Співак В.Л., 2010. – 512 с.
12. Земерова Т. Ю., Скирда І. М. Історія України у визначеннях, таблицях і схемах. 7-9 класи. – Харків: Ранок, 2009. – 128 с.
13. Земерова Т. Ю., Скирда І. М. Історія України. Практичний довідник. – Харків: Весна, 2012. – 832 с.
14. Земерова Т. Ю., Скирда І. М. Практичний довідник. Історія України. – Харків: Весна, 2008. – 448 с.
15. Історія України XX ст.: Для тих, хто готується до іспитів / О. В. Гісем, В. М. Даниленко, Ф. Л. Левітас, А. Л. Ольбішевський, П. П. Панченко. – К.: Ніка-Центр, 1999. – 160 с.
16. Історія України. Комплексне видання: Довідник. Репетитор.
17. Тренувальні тести / О. П. Мокрогуз, А. О. Ермоленко, О. В. Гісем, О. О. Мартинюк – Харків: «Літера» ЛТД, 2009. – 224 с.
18. Король В. Ю. Історія України: Посібник для абітурієнтів. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 360 с.
19. Кульчицький С. В., Мицик Ю. А., Власов В. С. Історія України: Довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Літера ЛТД, 2007. – 528 с.
20. Лазарович М. В. Ілюстрована історія України: Короткий курс лекцій. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Джура, 2007. – 470 с.
21. 20. Лазарович М. В. Історія України: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 683 с.
22. 21. Лях Р. Д., Темірова Н. Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: Підруч. для 7-го кл. серед. шк. – К.: Генеза, 1995. – с.

Додаткова:

1. Мицик Ю. А. Історія України: Навч. посіб. для старшокласників. – К.: Києво-Могилян. акад., 2005.– 576 с.
2. Мицик Ю. А. Історія України: З найдавніших часів до кінця XVIII ст.: Посіб. для вступників до вищ. навч. закл. – К.: КМ Академія, 2001.– Ч.1.– 208 с.
3. Мицик Ю. А. Історія України: З 1914 р. до наших днів: Посіб. для вступників до вищ. навч. закл. – К.: КМ Академія, 2003.– Ч. 3.– 230 с.
4. Новий довідник: Історія України. – 4-е вид., змін. і доп. – К.: ТОВ «КАЗКА», 2008. – 736 с.
5. Сарбей В. Г. Історія України (XIX – початок XXст.): Підр. для 9 класу серед. Школи. – К.: Генеза, 1996. – 248 с.
6. Турченко Ф. Г. Новітня історія України. Частина перша. (1917-1945 рр.): Підр. для 10-го класу середньої школи – К.: Генеза, 1994. – 344 с.
7. Турченко Ф. Г., Панченко П. П., Тимченко С. М. Новітня історія України. Частина друга (1945 – 1995 рр.): Підручник для 11-го класу середньої школи. – К.: Генеза, 1995.– 311 с.
8. Шабала Я. М. Історія України: Для випускників шк. та абітурієнтів: Навч. посібник.– К.: Кондор, 2005.– 268 с.
9. Швидько Г. К. Історія України (XIV – XVIII ст.) (проб. підруч. для 8 кл. середн. шк.). – К.: Генеза, 1996. – 304 с.